

Túlórarekord a papíriparban

Illúzióvesztés Szentendrén

Salétli András a végsőkig elkeseredett. A Papíripari Vállalat szentendrei papírgyárának országos hírű gépmunkása ott akarta hagyni a gyárat. Úgy érezte, nincs maradása a munkatársai között. A híre miatt, amivel mostanában sokszor példálózhatnak. Salétli András ugyanis megdöntötte az összes magyarországi túlórarekordot: egy kerek esztendőn keresztül egyetlen szabadnapot sem vett ki, 1011 órával dolgozott többet a rendes munkaidejénél. Társai pedig azt hitték: miatta és a hozzája hasonlóknak nem kaptak egyetlen fillér nyereségrészesedést sem.

Salétli semmiről sem tehet. Am a felbolydult 600 dolgozó közül márciusban 21-en, áprilisban 19-en kérték a munkakönyvüket, háromszor annyian, mint az előző hónapokban. S akik maradtak, azok is becsapva érezték magukat.

A munkások joggal kíváncsiak a történetekre

— En még most sem értem — mondja Cziffer József szb-titkár —, hogy a Papíripari Vállalat miért nem engedélyezett nyereségrészesedést, hiszen 1968 óta mindig 36 ezer túlórát használtunk fel a tervezett 24 ezer helyett. A túlóra nálunk már szinte béresítve volt, s mégis mindig tudtunk kétheti nyereséget fizetni. Tavaly a 28 millió forintot nyereségtervünket hat és fél millióval túlteljesítettük, és most mégsem kaptunk nyereségrészesedést. Ezt magyarázza meg valaki!

Az szb-titkárral szemben Zábránszky Béla, a gyár terv- és munkaügyi osztályának vezetője ül.

— Ennek a megértéséhez — mondja — közgazdasági képzettség kell...

A munkások nem képzett közgazdászok. Ennek ellenére: joggal kíváncsiak arra, hogy valójában mi is történt. Annál is inkább, mivel — s ez az osztályvezető magyarázatából azonnal kitűnik — közgazdasági diploma nélkül is sok minden fel-fogható, ha a vezetést őszintén.

— A gyár — mondja az osztályvezető — csak a nyereség terhére emelhetette a béreket. S hogy a munkások 20—30 fillérért itt ne hagyjanak bennünket, fel-emeltük a béreket. Am az így elköltött nyereséget mindenáron pótolni akartuk, ami azt jelentette: a termelési tervet túl kellett teljesítenünk. Ezt pedig csak túlórakkal lehetett elérni. Tavaly a 620 dolgozó közül 164 kilépett. Őket is túlórakkal helyettesítettük. Minőségi prémiumot fizettünk a kétkézi dolgozóknak, prémiumot a stancolóknak, úton-útfélen túlléptük a bér alapot.

A vállalat túlórák okozta veszteségét az is növelte — s ezt már Manek Gyula vezérigazgató jelentéséből tudjuk —, hogy az éjszakai dolgozók műszakpótlékát 20 százalékról 40 százalékra emelték, valamint az 1969. évi részesedés kiegészítésére a tartalékalapból igénybe vett 4,5 millió forint egyharmadát vissza kellett téríteni.

Kaposvár, Szolnok, Gyula, Sárvár

Új helytörténeti kiadványok jelentek meg

(Tudósítónktól.)

A közelmúltban új helytörténeti kiadványok jelentek meg. Közöttük a legjelentősebb egy Somogy megyei kezdeményezés első terméke, a levéltári évkönyv első kötete, *"Somogy megye múltjából"* címmel. Kanyar József levéltári igazgató szerkesztésében. A kezdeményezés önmagában is jelentős, mert felhívja a figyelmet arra, hogy a tervszerűség, az összehangoltság és a színvonal-emelés érdekében a helytörténetírás bázisintézménye kétséggel és szükségszerűen a levéltár lehet. A gondosan összeállított kötet alapvető tanulmányokkal szolgálja a történetkutatókat. Egyrészt megyebeli, másrészt másutt élő történészek, levéltárosok Somogy megyére vonatkozó jelentős dolgozatai láttak napvilágot az első kötetben. Győrffy György a Koppány-lázadásról írt, elkezdődött Komjáthy Miklós tollából a somogyi konvent II. Lajos-kori okleveleinek regesztázása, Kanyar József művelődéstörténeti adatokat közöl (1770—1789). Érdekes gazdaságtörténeti cikkeket tartalmaz még az évkönyv, valamint a *Hadszíntér Somogy földjén* című tanulmány eddig kevésbé ismert nyugati katonai irodalom felhasználásával ír a negyedszázaddal előtti eseményekről.

Új szerkesztési elvek szerint jelent meg a szolnoki múzeum *Múzeumi Levelek* című kiadványa — mint a honismereti mozgalom egyik megyei fóruma. A helyi választások történetéhez visszanyúlva jelent meg a kiadvány legutóbbi

A papírgyárak tehát előre elköltötték a nyereségük nagy részét, és most az évek óta tartó mértéktelen túlórázásoknak az árát meg kell fizetni. A nagyvállalatok belüli szabályozók és a vállalat kollektív szerződése is arra ösztönzött, hogy differenciáltan, elsősorban a legszervezettebben dolgozó gyáregységek részesüljenek a nyereségben. A Szentendrei Papírgyár a 36 ezer túlórájával önmagát zárta ki a nyereségrészesedésből, amit már tavaly is észre kellett volna venniük, ha év közben megfelelő gazdasági és pénzügyi elemzéseket végeznek.

Az eddigi intézkedések nem nyújtanak biztosítékot

— Mi körülbelül kilencenapi nyereség elvesztésére számítottunk — mondja a tervosztály vezetője —, de pontosan nem számoltunk, mert nem vagyunk mérleg-kötelezettek.

A Szentendrei Papírgyárban nem számoltak a vállalati kollektív szerződés túlóra-korlátozó előírásaival sem. Az egyes munkafolyamatok racionális megszervezése, az üzemek tevékenységének kellő, szükséges mértékű összehangolása helyett mindig túlórákat rendeltek el.

— En jeleztem az igazgatónak, a főmenedzsernek és a munkaügyi osztály vezetőjének — mondja az szb-titkár —, hogy például délelőtt feleslegesen sokan vannak a meóban, délután pedig túlórának, ahelyett, hogy két műszakos beosztást rendelnének el. Azt a választ kaptam, hogy majd utánanéznék, de intézkedés nem történt.

— Csak önként jelentkezők maradtak bent a műszak vége után. A művezetők senkit sem kényszerítettek túlórára — mondja Szabó József, a borítéküzem vezetője. — S ahogy az ilyenkor már lenni szokott, sokan kihasználták a pénzszerezési lehetőséget. Salétli András a túlórakkal több mint 24 ezer forintot keresett.

A dolgozók nem tudják erkölcsileg felmenteni a gyár vezetőit, mert nem tudják megbocsátani, hogy a bajokat és problémákat hosszú ideig elhallgatták előtőlük, s januártól ápriliséig csak a nyereségterv túlteljesítéséről beszéltek, de nem hangsúlyozták kellő komolysággal a túlórák, az elköltött milliók várható következményét. Az utolsó pillanattól az előző évek nyereségéhez viszonyították a mostani lehetőségeket is, illúziókban ringatták a munkásokat, s nem osztották meg velük azt az igazságot, hogy a régi előlegért is fizetni kell.

Amikor a problémát már nem lehetett tovább elhallgatni, nem a gazdasági vezetők tarták fel a munkások előtt a helyzetet, hanem a borítéküzem vezetője mondta el egy taggyűlésen. A bajt tetézte, hogy nyereségprémiumot fizettek a műszaki vezetők és a fizikai munkások egy részének. Ettől a gyár vezetői és a dolgozók között meglazult a kapcsolat.

kötete, cikkeket közöl még a kiskörei újköri településről, a tiszakeszi ásatásokról, a tiszafüredi avar emlékekről. Ritka műkincsekre hívja fel végül a figyelmet: a szolnoki művésztelep parkjában látható indiai eredetű kultikus bivalyszobrokra, amelyek romantikus körülmények között kerültek a Tisza-parti városba. A kiadványt dr. Selmeczi László és dr. Szabó László szerkesztette.

Színvonalas kutató és feldolgozó szakmunka eredménye az a több mint háromszáz oldalas kiadvány, amely a húszéves jubileumát a közelmúltban ünnepelel Gyulai Állami Gazdaságot mutatja be. A kötet tanulmányai nem csupán regisztrálnak, hanem megmutatják, hogy a modern szocialista gazdálkodás eredményeként, a gépesítés, kemizálás, korszerű vezetési struktúra körülményei között miként érte el mai szintjét ez a Békés megyei mezőgazdasági üzem. A kötetet Bátor Sándor szerkesztette.

Kiss Sándor városi tanácselnök szavai bocsátják útjára a *Sárvári Kalendárium* első füzetét, amelyik figyelemremélően összegezi a település új eredményeit. A tanácselnök ezeket írja: „*Sárvári Kalendárium*. Ez a cím látszólag naptárjellegű utal. Itt azonban egy sajátos naptárról van szó. Arról, hogyan írják munkájukkal, életükkel városunk lakosai az élet napjait... Azt szeretnénk, ha Sárvár lakossága e kiadvány segítségével össze tudná adni a múltat a jelennek és gondolatban megkapná a jövőt, amelyet új ötéves tervünk is megvilágít.” A helyi kiadvány szerkesztője Pozsgai Zoltán.

Az igazsághoz hozzátartozik az is, hogy bármilyen rossz volt a közhangulat, a törzsgárda kétszáz tagja — a gyár legöntudatosabb dolgozói — ezekben a hetekben is helytálltak. A szokottnál keményebb munkával pótolták a kilépőket, s közben arra is volt erejük, hogy jó szóval, biztatással visszatartsák a munkakönyvért jelentkezők egy részét.

Az első negyedévi tervet 103 százalékra teljesítették, mégpedig úgy, hogy csak 2300 túlórát használtak fel. Az áprilisi 19 kilépőt májusban már csak tizenegy követte.

A gyár és a társadalmi szervezetek vezetői most — meglehetősen későn — olyan apróbb intézkedéseket léptettek életbe, hogy ezután minden osztályvezetői értekezletre meghívják a szakszervezetek vezetőit és a főbizalmiakat, hogy azok az első kézből kapott információkkal tájékozathassák a munkatársait. Persze, mindez meglehetősen kevés garancia arra, hogy a Szentendrei Papírgyárban megszűnjön a további egészségtelen túlórázás lehetősége és alapvető munkaszervezési módszerekkel biztosítsák a tervszerű munkát.

A minisztérium közbelépésére lenne szükség

Nemcsak a Szentendrei Papírgyárban ilyen sok a túlóra, hanem a Papíripari Vállalat többi gyárában is. A Budai Dobogógyárban Székely Domonkos 717, a Csepeli Papírgyárban Warmuzs József 712, Szabó János 625, a Csomagolóanyag-gyárban Tóth András 850, Szaksz György 744, Teller Károly 816, Flajszy Károly 802 túlórát dolgozott. A vállalatnál legalább hatvan munkás többet dolgozott, mint amennyit a kollektív szerződés engedélyez. Márpedig a papíripari dolgozóknak jelenleg 216, a rakodómunkásoknak 400 túlórát engedélyez a kollektív szerződés.

Mindez azt mutatja, hogy a vállalat vezetői eddig nem tudtak olyan hathatós intézkedéseket életbe léptetni, amelyek biztosítanák a dolgozók egészségére káros, az emberi életmódot lehetetlenné tevő túlórázások elkerülését. Epp ezért helyesen tartanánk, ha a Könyv- és Papíripari Minisztérium vezetői megvizsgálnák a papíriparban uralkodó helyzetet, és szervezeti, gazdasági intézkedésekkel elfogadható munkarendet teremtenének az iparágban.

Rátkai J. István

A posta új kollektív szerződése

A posta öt évre szóló kollektív szerződését, amely több mint ötvenezer postás dolgozót érint, szombaton délelőtt alá írták Horn Dezső, a posta vezérigazgatója és Bessenyei Miklós, a postászsakszervezet főtitkára.

Az új kollektív szerződést az önállóan gazdálkodó postahivatalok a szerződés függelékében helyi sajátosságainak megfelelően kiegészíthetik.

Feltárják

a legmélyebb vízszintes barlangot

Tegnap a Bódvaszilas melletti Alsó-hegyen építette fel táborát a budapesti, a miskolci és az egri hegymászók népes csoportja, hogy az elkövetkező két héten megkíséreljék feltárni a Kárpát-medence legmélyebb vízszintes barlangját. A nem mindennapi feladatra már két éve készülnek. A hegy fennsíkján levő és sokáig nyolcvanhárom méter mélynek ismert vecsembükki zombolyban 1969-ben egy repedés kibontásával megtalálták a továbbjutást és rá egy évre, a hol össze-szűkülő, hol kitáguló függőleges szikla-üregben — csodálatos szép cseppkőképződmények között — sikerült mintegy kétszáznyolcvan méter mélységbe leereszkedniük.

A barlangászok további munkájukhoz értékes támogatást kaptak a VITUKI jászvölgyi karsztvízkutató állomásától. A geológusok vízfestéssel kimutatták, hogy a függőleges sziklaüreg alatt vízvezető hasadék húzódik, amely a zombolyba beszivárgó vizet a szlovákiai Torna-völgy felé vezeti. Ez pedig azt jelenti, hogy a zomboly alatt vízszintes cseppkőbarlang vagy barlangrendszer húzódik.

Az expedíció szakmai irányítását Kessler Hubert neves barlangkutató vállalta.

A madarasi roxolán sírmező régészeti kincsei

Madaras község határában, Európa legnagyobb roxolán sírmezőjét „vallatják” kilencedik éve a bajai régészek. Valóságos régészeti „nagyüzem” van itt. Tíz kutatóórák „fut” egyszerre az óriási temetőben, s egymás után bukkannak rá az újabb sorokra. Az idén kiástott 30 hanttal együtt már 530 halom- és lapos-sír leletei tanúskodnak a származék harmadik népcsoportja, a roxolánok 1400—1600 évvel ezelőtti vándortársadalmáról.

A megtalált csontvámaradványok a szegedi József Attila Tudományegyetem embertani intézetében vizsgálják.

Csákovits és a Leitgold-paszta

Másfél milliós csalás aranycsinálásból

Csákovits Józsefet, a Finommechanikai Vállalat laboratóriumának vezetőjét le tartóztatták. Másfél millió forint értékben károsította meg a társadalmi tulajdont. Hogyan csalt el ennyit egy gyári laboratórium vezetője? Úgy, hogy „kimosott” kilenc kilo aranyat. (Igen, kilencet!) Hogyan, és miből? Ez hosszú ideig Csákovits titka volt. Míg aztán a rendőrség bravúros nyomozással végül is megfejtette az „aranycsinálás” receptjét.

A laboratóriumvezető a vállalatnál egy évtizednél tovább vegyésztechnológus volt. Egy napon azonban, jobb későn, mint soha, megkérték: mutassa be mérnöki diplomáját. Nem volt neki. Kínos ügy? Olyan nagyon mégsem. Hiszen Csákovits ezután lett a laboratórium vezetője. Két gimnáziummal. Igazi iskolagyakorlatát azonban már itt, a laboratórium-ban mutatta be. A következőképpen:

A vállalat oszcillátorokat is készít, és e műszerek gyártásánál ezüstporral dúsított pasztát is használnak. Csákovits 1966 végén valamelyik kiállításon meglátta, hogy egy NSZK-beli cégnek már arannyal dúsított pasztája is van. Igen ám, de erre nem volt szüksége az oszcillátorgyártásnak. Annál inkább Csákovitsnak. Ugyanis megtudta, hogy ebből a pasztából, olvasztással, ki lehet vonni az aranyat. Az ötletet követte a tett: vállaltával megrendeltette az NSZK-ból — légi postán! — a 67 százalékos színaranyat tartalmazó, de az arannál kétszeresen drágább (grammonként 103 forintért mért) LEITGOLD 175. nevű pasztát. A megrendelőlapot Csákovits írta alá. Az üzemvezető nevét is. Ezt, tudniillik, aláhímsította. És nemcsak megérkezett az NSZK-ból Budapestre az első aranypaszta-szállítmány. Aztán a második, a harmadik, a negyedik...

Négy esztendő alatt mintegy két és fél millió forintért 18 és fél kilo LEITGOLD-pasztát érkezett a vállalathoz. Pontosabban — hiszen a pasztára nem volt szüksége a vállalatnak — Csákovits aranycsináló „vegkyonyhájára”. A laborató-

riumvezető ugyanis a pasztából — bent a laboratóriumban! — szépen és folyamatosan, alaposan és rendszeresen kiolvasztotta a színaranyat. Mintegy 7 kilót. (2 kilo — Csákovits állítása szerint — a mo-sásában tönkrement.) Ebből a hét kilóból aztán négyet folyamatosan eladott a vállalat egyik műszerészének, a volt arany-művesnek, László Ferencnek, aki időközben meghalt. Csákovits azonban folytatta az aranyügylet László Ferenc vejével is, Sáradi Lajossal, az Óra- és Ékszer Vállalat főmunkosával. A vő — akivel Csákovits már az após temetésén fölvette a kapcsolatot — három kilo aranyra volt vevő. Egyébként Sáradi, I. kerület Alma utcai lakása volt az aranybörze. Ide járt például Udvardy József aranyműves, a Fővárosi Óra- és Ékszeripari Vállalat alkalmazottja is, aki az itt megvett aranyból nemcsak ékszereket készített és adott el, hanem színarany „visz”-teladással is foglalkozott. Pető István aranyműves — szintén a Fővárosi Óra- és Ékszeripari Vállalat alkalmazottja — Udvardytól 72 forintért vette meg grammját az arany-nak. De ő nyolcvanért adta tovább. A fogorvos orgazda pedig már 100 forintot fizetett...

Bonyolult ügy? Csákovits számára nem volt az. Neki egyértelmű volt minden. Az új lakás, az új Renault... És egy ideig jól szuperált egyértelmű magyarázata is. Hogy ugyanis az általa eladott „keveske” arany, híres sportoló édesapjától maradt örökség; a papa aranyérmeit olvasztotta be. Innen hát az arany. És nem a LEITGOLD-tubusokból. De aztán egyre több ékszer került elő; egy kilónyi gyűrű, lánc, karkötő, és most már Csákovits kénytelen volt vallani: kiolvasztottam a Leitgoldokból...

A nyomozás befejeződött. A Budapesti Rendőr-főkapitányság vizsgálati osztálya Csákovits Józsefnek és 24 társának ügyét vádemelési javaslattal — a társadalmi tulajdonban különösen nagy kárt okozó csalás, súlyos devizabűntet, orgazdaság — átadta a Fővárosi Főügyészségnek.

V. A.